

VOORKOMEN VAN GEZONDHEIDSSCHADE DOOR DE EIKENPROCESSIERUPS

Dit stuk is niet getoetst door Inspectie SZW en dient als naslagwerk

De eikenprocessierups heeft een groot aantal brandharen. De haren bevatten een giftig eiwit waarop ons lichaam heftig kan reageren. De brandharen van de rups zorgen voor vervelende klachten zoals hevige jeuk en irritatie aan je huid en ogen. De brandharen van de rups geven na contact klachten die veel lijken op een allergische reactie. Hoe vaker je in contact komt met de brandharen, des te sterker je lichaam erop reageert. De klachten verschillen per persoon. Contact kan door direct contact met rupsen en nesten of door indirect contact met brandharen via de lucht. De haartjes worden verspreid door:

- de wind (tot wel 100 meter)
- langsrijdend verkeer
- tijdens het wegzuigen van de rupsen
- wanneer er aan kleding brandharen aan blijven kleven waardoor jezelf- maar ook andere materialen besmet kunnen worden, o.a., de autostoel.

Klachten kun je dus ook krijgen als je niet direct rupsen ziet of aanraakt!

Wat is de gewenste situatie?

- Er vindt geen blootstelling plaats aan de brandharen van de eikenprocessierups, waardoor gezondheidsklachten worden voorkomen.
- Nesten of (oude) rupsrestanten) worden door een deskundig bedrijf verwijderd en tot die tijd met rust gelaten.

Maatregelen bij werken in de nabijheid van bomen met EPR

- Stem de planning van werkzaamheden af op de risico's op besmetting:

voer bij besmettingsrisico's alleen werkzaamheden uit als dit dringend noodzakelijk is. Maak hierover met opdrachtgevers duidelijke afspraken.

- Pas in dat geval alle noodzakelijke voorzorgsmaatregelen toe (dragen van een wegwerpoverall met capuchon, wegwerp handschoenen, oogbescherming, mondmasker en makkelijk schoon te spoelen schoenen of laarzen).
- Verschaf de noodzakelijke voorlichting aan medewerkers zodat zij de EPR (incl. nesten, restanten) kunnen herkennen en weten welke maatregelen zij kunnen treffen om blootstelling te voorkomen, brandharen te verwijderen e.d.
- Spreek met medewerkers af dat zij met de leiding overleggen als zij tijdens hun werk in aanraking (dreigen te) komen met rupsen, (oude) brandharen, spinselnesten, vervellingshuidjes, grond met rupsrestanten of met nesten uit voorgaande jaren.

Maatregelen bij (preventief) bestrijden

- Maak duidelijke afspraken met de opdrachtgever over de methode van bestrijding, de noodzakelijke voorzorgsmaatregelen, opslag en afvoer van het verwijderde materiaal e.d.
- Zorg ervoor dat medewerkers die de bestrijding uitvoeren over de juiste opleiding(en) en instructies beschikken:
 - Smitlicentie bij het uitvoeren van een bespuiting met bestrijdingsmiddelen
 - Opleiding of aantoonbare instructie bij het gebruik van de hoogwerker
 - Opleiding / aantoonbare instructie over het werkingsmechanisme van de overlast door de EPR, en de wijze waarop zij zichzelf en hun omgeving moeten beschermen tijdens de bestrijding.
- Zorg dat medewerkers beschikken over alle noodzakelijke beschermingsmiddelen en dat zij deze op de juiste manier dragen (zie toelichting).
- Zet het bestrijdingsgebied ruim af.
- Zorg voor een goede opslag en afvoer van het verwijderde materiaal (zie toelichting).

Werken in de nabijheid van eiken met eikenprocessierupsen.

DAGELIJKSE PRAKTIJK

- Ben je gevoelig voor de brandharen? Doe geen werk rondom besmette bomen.
- Herken je de eikenprocessierups?
- Beoordeel eerst de plaatselijke werksituatie, let ook altijd goed op weersomstandigheden, windkracht en windrichting, vochtigheid en het aantal nesten. Check ook op eventuele nestresten.
- Maak een afweging of de werkzaamheden noodzakelijk uitgevoerd moeten worden wanneer er een grote mate aan besmetting mogelijk is. In dat geval moet je huid en luchtwegen volledig beschermen. Overleg hierover met je leidinggevende.
- Laat rupsen met rust als je deze niet gaat bestrijden.
- Vermijd direct contact met rupsen, (oude) brandharen, spinselnesten en vervellingshuidjes.
- Vermijd contact met grond met rupsrestanten of met nesten uit voorgaande jaren.
- Let op de windrichting zodat de brandharen niet naar je toewaaien.
- Beschik je over de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen? (wegwerphandschoenen, wegwerpoverall met capuchon, oogbescherming, een mondmasker met een P3 filter en makkelijk schoon te spoelen schoenen of laarzen)
- Maai met een machine met cabine.
- Heb je voldoende schoon spoelwater bij je?
- Spuit machines na het maaien helemaal schoon voor deze de werkplaats in gaan.
- Heb je voor het verwijderen van brandharen breed plakband bij je? Meerdere keren strippen!
- Let op waar je je auto plaatst tijdens het werk of de lunchpauze. Het filterpakket van auto's is meestal onvoldoende om brandharen tegen te houden. Beperk bij aangetaste bomen het gebruik van de ventilator. En houd de ramen van je auto dicht.

EPR bestrijden d.m.v. spuiten, plukken of wegzuigen.

DAGELIJKSE PRAKTIJK

- Ben je opgeleid of geïnstrueerd om het bestrijden van de EPR veilig uit te kunnen voeren?
- Je beschikt over een spuitlicentie indien er gespoten moet worden met chemische middelen?
- Ben je opgeleid om met een [hoogwerker](#) te mogen werken?
- Heb je voldoende schoon spoelwater bij je?
- Beschik je over de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen?
- Heb je voor het verwijderen van brandharen breed plakband bij je? Meerdere keren strippen!

TOELICHTING OP DE MAATREGELEN

Herkennen van de EPR

De rupsen zijn ruim 3 centimeter lang en hebben een grijsgrauwe kleur. In het nest verzamelen rupsen, vervellingen en uitwerpselen zich omgeven door spinsel. De nesten bevinden zich meest onder takoksels maar ook op de stam en stamvoet op de grond. De rupsen verplaatsen zich vanuit de nesten in een sliert – in processie – naar de blaadjes.

ORGANISATIE EN VOORBEREIDING

- Ga voorafgaand aan werkzaamheden na of er besmettingsrisico is door de EPR. Zie bijvoorbeeld: <https://processierups.nu/>
- Pas de werkplanning aan op basis van deze informatie: voer alleen in dringende gevallen werkzaamheden uit op plaatsen waar besmettingsrisico is.
- Tref voorbereidingen om het besmettingsgevaar zo klein mogelijk te houden: zorg voor de juiste machines, apparaten, middelen (bijv. t.b.v. afzettingen) en persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Spreek werkzaamheden en omstandigheden met medewerkers van tevoren goed door zodat zij weten wat hen te doen staat, welke voorzorgsmaatregelen zij moeten nemen en wanneer zij contact moeten opnemen met de leiding.
- Zie wat jongeren wel en niet mogen [de arbocatalogus Jongeren](#).

WERKEN MET BOMEN, TAKKEN EN HET BLAD

- Laat in de bladperiode geen snoei- of veldwerkzaamheden uitvoeren in en nabij bomen waar zich nesten in bevinden of gedurende het bladseizoen in hebben gezeten.
- Spreek met medewerkers af dat zij hun werkomgeving eerst verkennen en goed opletten tijdens hun werkzaamheden:
Bij het opruimen van afgewaaide takken of omgevallen eikenbomen kan blootstelling plaatsvinden: eerst checken op brandharen van de eikenprocessierupsen in grondnesten en oude nesten.
- Verwijder eerst het nest en ga dan pas een eikenboom kappen. Zo voorkom je verdere verspreiding van brandharen.
- Zorg dat medewerkers extra opletten bij een klimop om de stam van de eik. Oude nesten in klimop worden vaak niet gezien en kunnen voor overlast zorgen.
- Laat medewerkers bij het versnipperen van snoeihout checken of er nog nestresten aan zitten.
- Werk zoveel mogelijk machinaal bij bladruimen en zonder bladblazer. Zorg dat medewerkers niet in contact komen met de bladeren van aangetaste bomen.
- Laat medewerkers, bij het verwijderen van afzettinglinten om eiken met nesten, er rekening mee houden dat er haren van de rups op het lint kunnen zitten.

MAAIEN VAN BERMEN, GAZONS EN GRAS

Brandharen kunnen op gazons, gras, akkers, hooi en kuilvoer terecht komen, waar ze lang kunnen overleven. Ook als het veel heeft geregend. Voorkom dat rupsen en nesten in de maaimachine komen waardoor brandharen weer verspreid kunnen worden. Het is niet altijd mogelijk, maar het is beter om op deze plaatsen geen gras meer te maaien. Of alleen te maaien als het gras nat is.

- Beoordeel altijd eerst de plaatselijke werksituatie, let ook altijd goed op weersomstandigheden, windkracht en windrichting, vochtigheid en het aantal nesten.
- Maai met een maaimachine met cabine.
- Maai niet met een bosmaaier in een besmette zone en om aangetaste bomen

(aanwezigheid van nesten). Dit om te voorkomen dat grondnesten kapot worden gemaaid en zo hun brandharen verspreiden.

- Draag in de buurt van eikenprocessierupsen een wegwerpoverall, wegwerp handschoenen, oogbescherming, mondmasker en makkelijk schoon te spoelen schoenen of laarzen. (zie onderdeel persoonlijke beschermingsmiddelen).
- Zorg voor voldoende schoon spoelwater in de werkauto.
- Laat medewerkers de machines schoon spuiten na het maaien voor deze de loods in gaan.

BESTRIJDEN VAN DE EIKENPROCESSIERUPS

Een bestrijdingsbedrijf moet over een geldige spuitlicentie (spuitlicentie bedrijfsvoeren gewasbescherming) beschikken om de bestrijdingen uit te mogen voeren.

- Laat alleen medewerkers met een spuitlicentie (spuitlicentie uitvoeren gewasbescherming) een preventieve bespuiting met bestrijdingsmiddelen uitvoeren.
- Zorg dat bestrijders voor hun taak zijn opgeleid / geïnstrueerd. Hierdoor is het aantoonbaar dat zij geschoold zijn in het werkingsmechanisme van de overlast en op welke wijze zij zichzelf en de omgeving moeten beschermen tijdens de bestrijding.
- Zet voorafgaand aan de bestrijding het werkgebied af, rekening houdend met de windrichting en de omstandigheden (bijv. langskomend verkeer, voetgangers).
- Laat alleen mensen met de hoogwerker werken die opgeleid zijn of aantoonbaar zijn geïnstrueerd voor een juist en veilig gebruik met de hoogwerker.

PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

Ga niet met besmette kleding een auto of gebouw in maar trek deze buiten uit, stop deze in een gesloten zak, verwerpkleding apart van overige kleding

Was de kleding die mogelijk besmet geraakt is door brandharen grondig. De brandharen zijn moeilijk uit de kleding te verwijderen. Om herhaalde blootstelling te voorkomen is verwijderen van de haren uit de kleding echter noodzakelijk. De kleding dient daarom op 60 graden gewassen te worden met dubbel dosering wasmiddel. Zeker wanneer u weet dat u in een besmet gebied bent geweest en u overlast van de brandharen heeft ondervonden.

Was kleding die op maximaal 30/40 graden gewassen mag worden twee keer en extra spoelen. Dan worden de haartjes zachter en worden makkelijker uitgespoeld.

Personen die de zuigwerkzaamheden uitvoeren maar ook de begeleider op de grond dragen:

- een overdrukmasker (volgelaats) met filter P3;
- waterdichte handschoenen;
- wegwerp onderhandschoenen;
- laarzen;
- stofdichte wegwerpoeverall met capuchon;
- tape om handschoenen dicht te kunnen plakken.

Bij risico op contact met de haren van de eikenprocessierups dragen medewerkers:

- een mondmasker met een P3 filter
- wegwerphandschoenen en wegwerpoeverall met capuchon
- makkelijk schoon te spoelen schoenen of laarzen
- oogbescherming

Doe de overall en overige beschermingsmiddelen uit voorafgaand aan elke pauze uit en hervat het werk pas nadat een nieuwe overall en overige beschermingsmiddelen is aangetrokken. Voer wegwerpoeveralls en wegwerphandschoenen op dezelfde wijze af als rupsafval, in een voorraadvat, als irriterend afval.

Bijlage: Type beschermende kledij en bijbehorende NEN-EN normen voor verwijdering van rupsen en nesten.

VERPAKKEN

- Zorg voor het zorgvuldig opslaan, en transporteren/afvoeren van het afvalmateriaal van de EPR naar een daartoe gecertificeerde verwerker (of maak over dit laatste afspraken met de opdrachtgever). Er gelden strikte eisen aan de verpakking van het afval, aan vervoer en aan verwerking van het afval.
- Breng per verpakking aan buitenzijde 'Euralcode 20 02 03' en de aanduiding 'Irriterend eikenprocessierups afval' aan.
- Sla alle EPR-afval verpakkingen op een niet voor publiek toegankelijk, afgesloten en omheind bedrijfsterrein op. Het gebied dient gemarkeerd te worden met waarschuwingsborden en is bij voorkeur uit de zon geplaatst.

De wijze van verpakken met de minste kans op verspreiding van de brandharen (door bijvoorbeeld verwaaiing) is voor droge materialen als volgt:

- 60/200 liter kunststof vaten met een kunststof draaidop/deksel.
- 60 liter kunststof boxen met een deksel en afsluitdop bij de vulopening.

Daarnaast is het mogelijk dat droog materiaal in big bags wordt verzameld dat aan de volgende eisen dienen te voldoen:

- EPR-afval dient in stevige 1 m³ 'asbest' big bag te worden verpakt (zonder asbest opschrift).
- De big bag is dubbelwandig en voorzien van een 80 micron DLPE binnenzak.
- De big bag is aan bovenzijde voorzien van afsluitbaar schort en heeft een vlakke dichte bodem.
- In deze dubbelwandige big bag kunnen zakken en kunststof boxen verzameld worden.
- Vul de Big bag op een eenmalig bruikbare houten pallet.

EPR-afval moet in dubbel verpakte kunststofzakken worden verpakt. Vrije lucht voor sluiten niet geforceerd verwijderen.

- Als de eerste verpakking een kunststof box is dan dient de dop op het aansluitpunt en deksel dicht getapet te worden met ducttape, zodat de dop of deksel niet los kan raken van de box tijdens vervoer of verwerking.
- Zakken en kunststof boxen niet samen in big bag verpakken.
- Boxen in big bag 'vierkant' stapelen binnen de afmetingen van de pallet, zodat geen schade aan inhoud kan ontstaan.
- De dubbele big bag wordt maximaal 50% gevuld. Zodat de big bag aan de vulzijde deugdelijk middels 'zwanenhals methode' afgesloten kan worden met een tie-wrap/ducttape, zodat de inhoud gefixeerd is.

VERVOER / AFVOER

- Vervoer het EPR-afval in een gesloten wagen, gesloten container.
- Voorzie het transport van een begeleidingsbrief en vervoersdocument waaruit ontdoener, transporteur, verwerker en afvalstroomnummer blijken.
- Transporteurs hebben een VIHB-nummer (te checken bij www.niwo.nl).

NA BLOOTSTELLING AAN BRANDHAREN:

-Direct contact met rupsen en nesten

-Indirect contact met brandharen via de lucht

- niet wrijven, krabben
- met plakband strippen
- spoelen met water
- neem een warme douche en trek schone kleding aan.
- haren goed wassen
- anti-jeukmiddelen (mentholpoeder, -crème, gel met Aloë Vera)
- en vergeet ook niet je kleren te wassen (bij voorkeur op 60 graden, of 2 x op 40 graden).

MEER INFORMATIE OVER DE EIKENPROCESSIERUPS.

- [Stigas werknemersfolder](#)
- www.rupsen.info

ALGEMEEN

Op de website van het Kennisplatform Processierups: www.processierups.nu. staan meer dan 137

vragen en antwoorden over allerlei aspecten van de eikenprocessierups. Verder wordt in de nieuwsberichten actuele informatie gegeven over de ei-uitkomst en ontwikkeling van de diverse ontwikkelingsstadia van de eikenprocessierups.

GEZONDHEID

RIVM de regionale GGD'en en www.oakie.info leveren kennis over de gezondheidsrisico's van de

eikenprocessierups en adviseren bij gezondheidsklachten. Betrouwbare, specifieke gezondheidsinformatie staat op www.thuisarts.nl. Gezondheidscijfers eikenprocessierups overlast

2019: www.Nivel.nl

BEHEER

In september 2019 is een update van de Leidraad Beheersing Eikenprocessierups gepubliceerd. In de leidraad wordt naast gedetailleerde informatie over de ecologie en de gezondheidsrisico's ingegaan op: Voorkomen plaagdruk, Risicoanalyse, Monitoring, Bestrijding, Beleid en organisatie en communicatie.

OPSLAG EN TRANSPORT

Informatie over opslag, transport en verwerking van het afval van eikenprocessierupsen is te vinden in [het Protocol 2019 https://processierups.nu/wp-content/uploads/2019/07/Protocol-2019-opslagtransport-en-verwerking-van-eikenprocessierupsen-afval.pdf](https://processierups.nu/wp-content/uploads/2019/07/Protocol-2019-opslagtransport-en-verwerking-van-eikenprocessierupsen-afval.pdf)